

# МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

## Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

### ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою природничо-географічного  
факультету  
(Протокол № 1 від «12» вересня 2018 року)

Голова вченої ради  Гулай О.В.

### РОЗРОБЛЕНО ТА ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою природничих наук та методик  
їхнього навчання  
(Протокол № 1 від «03» вересня 2018 року)

Завідувач кафедри  Подопригора Н.В.

### ЗАТВЕРДЖЕНО

проректором з науково-педагогічної роботи  
«12» вересня 2018 року

Проректор  Кірюлова О.



## НАСКРІЗА ПРОГРАМА ПРАКТИК

для студентів, які здобувають вищу освіту

за спеціальністю 014 «Середня освіта (Природничі науки)»

на другому (магістерському) рівні вищої освіти

освітньо-професійної програми «Середня освіта (Природничі науки)»

## ВСТУП

Програма педагогічної практики студентів, які здобувають вищу освіту в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (далі – ЦДПУ ім. В. Винниченка) за спеціальністю 014 «Середня освіта (Природничі науки)» на другому (магістерському) рівні вищої освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Природничі науки)», розроблена відповідно до [Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка](#) (далі – Положення), затвердженого рішенням вченої ради університету від 30 серпня 2018 року (протокол № 1), яке введено в дію наказом ректора ЦДПУ ім. В. Винниченка від 03.09.2018 № 136/1-ун. Це Положення розроблено відповідно до Законів України «[Про освіту](#)», «[Про вищу освіту](#)» та спирається на низку нормативних документів, що регламентують освітню діяльність ЦДПУ ім. В. Винниченка з підготовки здобувачів вищої освіти, з-поміж яких [Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України](#), затвердженого наказом Міносвіти від 08.04.1993 № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 від 20.12.1994), Рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2012 № 1448 «Щодо плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва», Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка.

Практична підготовка студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Природничі науки)» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Середня освіта (Природничі науки)» на другому (магістерському) рівні вищої освіти для здобуття кваліфікації «Магістр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Природничі науки)» та здійснюється на оснащених відповідним чином базах закладів освіти та забезпечують провадження освітньої діяльності вчителями природничих наук, фізики, хімії, біології старшої школи. Метою такої практичної діяльності є формування в студентів професійно-педагогічної компетентності – узагальненого особистісного утворення фахівця, що включає високий рівень його теоретико-методологічної, психолого-педагогічної, методичної і практичної підготовки і є критерієм становлення педагога-професіонала, шляхом опанування практичними знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання, та здатністю до здійснення ефективної професійної діяльності вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології старшої профільної школи. Педагогічна практика є важливою частиною освітнього процесу в ході якого проходить безпосереднє поєднання і реалізація теоретичних знань та практичних умінь з практичною діяльністю майбутнього вчителя в площині шкільних умов.

Нова освітня парадигма визначила зорієнтованість освітнього процесу на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям розвитку інформаційного суспільства, пріоритетним завданням загальної та вищої освіти. Метою останньої є підготовка професіоналів, здатних працювати за умов постійно наростаючого об'єму інформації та постійних змін технологій, що вимагає модернізації підготовки майбутніх учителів взагалі, та вчителів природничих дисциплін зокрема. Суспільству необхідні фахівці, здатні ініціативно, творчо мислити, які володіють навичками самостійної роботи, здатні до

самоосвіти, поповнювати свої знання та успішно використовувати їх у своїй практичній діяльності, що дасть змогу йому досить ефективно працювати в нових умовах, забезпечуючи постійний розвиток суспільства.

Нині, в умовах компетентно орієнтованої парадигми розвитку вищої освіти в Україні, освітній процес в закладах вищої освіти має особливості, з-поміж яких потрібно враховувати такі: відкритість освітнього процесу і сучасні засоби обміну інформацією (Інтернет, електронна пошта, факси, електронні журнали), які змінюють роль викладача з інформатора на організатора провадження освітньої діяльності, тобто відбувається технологізація освітнього процесу; урахування впливу з боку міжнародного освітнього простору, освітньо-наукового та інформаційного середовищ, що вимагає нових підходів до організації освітнього процесу; умови сьогодення спонукають до зміни особистості викладача й студента; методична і практична підготовка є важливими складниками професійної підготовки майбутніх учителів; поруч із формуванням алгоритмічно-раціонального мислення майбутнього вчителя вагоме місце посідає формування його гуманітарного мислення; різнопредметні знання вимагають інтеграції під час навчання природничих дисциплін. З цього погляду компетентнісний підхід є одним з напрямів реформування вищої освіти, який спрямовано на формування компетентного фахівця, члена суспільства, спроможного реагувати на особистісні й суспільні виклики, здатного не лише пристосовуватися, але й активно опановувати ситуації соціальних змін. Тому традиційне розуміння освіти у вигляді оволодіння студентами знаннями, навичками, уміннями й підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності повинно бути переосмислене. Освіта – це передусім становлення особистості з її неповторною індивідуальністю, духовністю, творчістю й особливу значущість набуває завдання з формування творчої особистості висококваліфікованого фахівця, на розв'язання якої і спрямована програма педагогічної практики.

Основними умовами ефективності педагогічної практики є її теоретична обґрунтованість, освітній характер, комплексний підхід до змісту та організації практики, безперервність та послідовність її проведення в закладах освіти щодо провадження освітнього процесу через систему науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей. Базами проведення практик є заклади освіти різних типів, які здійснюють провадження освітньої діяльності на рівні профільної середньої освіти, мають необхідну і достатню навчально-методичну і матеріальну базу та кваліфіковані педагогічні кадри відповідно до кваліфікації майбутнього фахівця. Педагогічна практика студентів здійснюється у кращих закладах освіти міста та області в умовах реальної професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника кафедри зі спеціальності, який має досвід викладання курсів відповідної методичної підготовки майбутніх фахівців.

## **1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИК**

1.1. Практична підготовка студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми (ОПП) «Середня освіта (Природничі науки)» підготовки фахівців з вищою освітою за спеціальністю 014.15 «Середня освіта (Природничі науки)» на другому (магістерському) рівні вищої освіти в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка.

1.2. Метою практики є:

- закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання;

- набуття й удосконалення практичних навичок і умінь для набуття компетентностей, визначених ОПП. З-поміж складників професійної компетентності ОПП виокремлено такі:

**Інтегральна** – здатність розв’язувати складні задачі та практичні проблеми в галузі природничої освіти, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної інформації та суперечливих вимог, що передбачає проведення досліджень та здійснення інноваційної діяльності в освіті, характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов та вимог організації освітнього процесу в загальноосвітній школі;

#### **Загальні:**

- Здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів, гармонійного поєднання знань з природничих наук, методики їх викладання, а також умінь і навичок (культури) педагогічного спілкування;
- Здатність до теоретичного, методологічного використання теоретичних основ професійної діяльності до планування та виконання освітньої діяльності та наукового дослідження, в тому числі здійснювати управління освітньою діяльністю;
- Здатність до формування наукового світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури;
- Здатність до прояву гнучкого мислення, до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;
- Здатність застосовувати природничі знання, уміння та компетентності в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті;
- Емоційно-вольові якості: впевненість у власних силах, самодисципліна, наполегливість у досягненні поставленої мети в професійній діяльності, вміння приймати рішення, вияв вольових зусиль у розв’язанні освітніх і наукових проблем; ініціативність, сміливість, принциповість в розробленні та здійсненні освітніх і наукових проєктів;
- Здатність виконувати лабораторні дослідження в групі під керівництвом лідера, навички, що демонструють здатність до врахування строгих вимог дисципліни, планування та управління часом;
- Здатність до ефективної комунікації, володіння технологіями усного і писемного спілкування на різних мовах, зокрема й комп’ютерних технологій, уміння спілкуватися через Internet, здатність спілкуватися в провідних професійних журналах як українською, так і іноземною мовами;
- Здатність спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, володіння інформаційними технологіями і критичним ставленням до соціальної інформації, яка поширюється засобами масової інформації;
- Здатність працювати в культурному середовищі для забезпечення успішної взаємодії у сфері науки та освіти
- Здатність дотримуватись етичних принципів як з погляду професійної доброчесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень природничих наук на соціальну сферу;
- Здатність до постійного підвищення свого освітнього рівня, потреба в актуалізації і реалізації власного потенціалу, здатність самостійно здобувати знання й розвивати уміння, здатність до саморозвитку;
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, діагностування власних станів та почуттів для забезпечення ефективної та безпечної діяльності;
- Здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості, вміння управляти комплексними діями або проєктами;

- Готовність і здатність до самостійного виконання професійних дій, здатність генерувати нові ідеї (креативність), оцінювати результати своєї праці;

### **Фахові**

#### **Знання:**

- та соціальних об'єктів та процесів, розуміння складності об'єктів та процесів, їх різноманіття, взаємодію та умови існування для розв'язання педагогічних наук;
- Глибоке знання викладацьких/навчальних та оцінювальних стратегій і розуміння їх теоретичних основ;
- Знання теоретичних основ побудови та розвитку сучасних освітньо-наукових середовищ, розуміння їх властивостей та особливостей реалізації в закладах загальної середньої освіти;
- Глибоке знання загальних питань методики навчання інтегрованого курсу «Природничі науки» старшої профільної школи, методики навчання та окремих тем шкільного курсу фізики, хімії, біології старшої профільної школи;
- Знання сучасних психолого-педагогічних теорій (пізнавальних процесів, підвищення якості знань, контекстного, розвивального, узгоджувального) навчання, теорії інтеграції освіти та міждисциплінарних зв'язків, традиційних та інноваційних технологій навчання, актуальних проблем розвитку педагогіки та методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології;
- Знання методології провадження освітньої діяльності: особистісно зорієнтованого, діяльнісного, компететнісного, теоретичного моделювання, задачного підходу, методичних основ навчального фізичного та хімічного експерименту в старшій школі, техніки і методики шкільних експериментів з фізики, хімії, біології.

#### **Уміння та здатності:**

- Уміння працювати з інформацією і знаннями з природничих наук та їх теоретичних основ для розв'язання освітніх проблем;
- Здатність робити та обґрунтовувати наукові висновки, давати професійні рекомендації, застосовувати знання для розв'язання сучасних задач теорії та методики навчання природничих наук та освоєння сучасних напрямів розвитку дидактики фізики, хімії та біології;
- Здатність використовувати комп'ютерні засоби (інформаційних пакети, прикладне програмне забезпечення тощо) для провадження ефективної методичної діяльності в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти;
- Уміння аналізувати спосіб життя особи та його вплив на здоров'я, створювати рекомендації щодо раціоналізації здорового способу життя, розробляти здоров'язбережувальні програми, добирати адекватні методи й засоби оздоровлення, реалізовувати відповідні вміння в освітньому процесі закладів освіти;
- Здатність здійснювати реалізацію виховних функцій навчання фізики, хімії, біології, інтегрованого курсу «Природничі науки» на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури;
- Здатність планувати та передбачувати результати оздоровчо-реабілітаційної та рекреаційної роботи в закладах загальної середньої і позашкільної освіти учнівської молоді.

#### **Комунікація:**

- Володіння основами професійної мовленнєвої культури в процесі педагогічної діяльності, використання сучасного наукового природничого мовлення у навчанні природничих наук в старшій школі;

- Здатність пояснити фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем на основі глибокого розуміння сучасних проблем природничих наук;

- Здатність до спільного вирішення освітніх проблем у різних контекстах професійної діяльності;

- Володіння українською мовою на високому рівні та розвиток навичок спілкування іноземною мовою;

- Уміння ставити запитання та проводити дискусію.

#### **Автономія і відповідальність:**

- Здатність осмислювати відповідні освітнім заходам цінності;

- Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду, рефлексії та самоорганізації професійної діяльності;

- Здатність планувати та передбачувати результати оздоровчо-реабілітаційної та рекреаційної роботи в закладах загальної середньої і позашкільної освіти учнівської молоді;

- Здатність бути наставником молодших колег у вдосконаленні педагогічної майстерності;

- Здатність до розвитку етичної свідомості та самосвідомості, розуміння етичних та екологічних проблем природничих наук.

- у процесі організації практичної підготовки студентів орієнтуватись, перш за все, на кінцевий результат, визначаючи основні його цілі, – дидактичну, розвивальну і виховну для забезпечення діагностично поставленої мети, а також, враховуючи можливість управління цим процесом;

- удосконалення й поглиблення професійної компетентності з формування практичного досвіду виявлення здатності через: педагогічні вміння проведення навчальних занять, виховних заходів у закладах освіти з провадження освітньої діяльності щодо здобуття учнями повної загальної середньої освіти, вміння використання різноманітних технологій та методики викладання шкільного курсу фізики, хімії, біології та інтегрованого курсу природничих наук старшої профільної школи, застосування новітніх науково-технічних досягнень на різних рівнях його вивчення та здійснення виховання учнів; продовжити ознайомлення з системою виховної діяльності загальноосвітнього навчального закладу, розвинути вміння проведення різноманітних форм виховної роботи.

- формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійних умінь приймати самостійні рішення в конкретних умовах роботи з набуття студентами навичок самостійної практичної діяльності з напрямку своєї майбутньої професії;

- підготовка студентів до атестації та збір матеріалів до виконання дипломної (кваліфікаційної) роботи;

- оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності;

- виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх використовувати в практичній діяльності для підтримання власної конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

1.3. Основними завданнями навчальної (практики-тренінгу «Засоби дистанційної освіти») є:

- формувати у магістрантів цілісний погляд на сучасні інформаційно-комунікаційні технології, розуміння можливостей цих технологій та способів їх використання для вирішення педагогічних завдань;

- сформувати у майбутнього вчителя знання, вміння і навички, які необхідні для творчого навчання учнів у різних умовах технічного і програмно-методичного забезпечення;

- розкрити значення використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі для формування в учнів навичок 21 століття;

- формувати уміння практичного використання ІКТ для організації освітнього середовища, підготовки до уроків, спілкування з учнями та батьками, взаємодії з колегами та обміну практичним досвідом;

- формувати уміння самостійно опановувати нові технології, які сприяють покращенню навчання та викладання;

- *засвоїти* основні положення нормативних документів щодо впровадження дистанційного навчання у закладах освіти;

- сформувати знання теоретичних положень, функціональних можливостей та практичних аспектів дистанційного навчання;

- забезпечити практичне оволодіння технікою дистанційного навчання, а саме, базових засад створення дистанційних навчальних курсів засобами хмарних та вікі-технологій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

- Здатність проектувати й організовувати сучасне освітнє середовище для навчання, ефективно реалізовувати стратегію і тактику вивчення предметів економічного змісту.

- Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу.

- Здатність до підготовки та редагування текстів професійного змісту державною мовою.

*Програмні результати навчання:*

- Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти.

- Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.

- Здатний проектувати психологічно безпечне, комфортне та сучасне освітнє середовище із залученням ІКТ, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.

- Уміє використовувати інформаційно-комунікаційні технології для подання, редагування, збереження та перетворення текстової, числової, графічної, звукової та відео інформації як для дистанційного так і для змішаного навчання.

- Розуміє і реалізовує сучасні методики й освітні технології дистанційного навчання для виконання освітньої програми в середній школі.

1.4. Основними завданнями виробничої (педагогічної практики у школі) є:

- набуття студентами професійних якостей майбутнього фахівця, виховання поваги до обраної професії, розвиток і вдосконалення застосування та поглиблення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за ОПП з досягнення інтеграції знань з природничих, психолого-педагогічних й спеціальних дисциплін;

- залучення студентів до безпосередньої практичної діяльності, формування у них професійних умінь і навичок, необхідних для подальшої успішної трудової діяльності в закладах освіти з провадження освітньої діяльності щодо здобуття учнями повної загальної середньої освіти на рівні профільної середньої освіти через ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування закладів освіти, ознайомлення з педагогічним досвідом учителів з викладання інтегрованих курсів «Природничі науки», фізики, хімії, біології, класного керівництва тощо;

- закріплення зв'язку теоретичних знань, одержаних студентами під час навчання, з практикою через удосконалення й поглиблення знань і вмінь з природничих наук, фізики, оволодіння методикою викладання шкільних курсів природничі науки, фізики, хімії, біології старшої профільної школи;

- вироблення у студентів творчого дослідницького підходу до майбутньої професійної діяльності, набуття ними навичок аналізу результатів своєї праці та самоосвіти з формування професійно-педагогічних умінь вчителя природничих предметів (хімії, фізики, біології), уміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності в класах старшої профільної школи;

- ознайомлення з роботою класного керівника, організація та проведення виховної роботи в закріпленому класі; вивчення класного колективу (10-11 кл.), оволодіння методиками вивчення класного колективу; проведення профорієнтаційної роботи тощо.

Згідно з вимогами ОПП студенти повинні:

**знати:**

- предмет, зміст, основні функції та завдання методики навчання фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи у системі закладів освіти України;

- структуру та зміст шкільного курсу фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи, підручники з відповідних предметних курсів;

- структуру та класифікацію методів навчання фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи;

- способи активізації пізнавальної діяльності учнів при вивченні фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи;

- структуру навчального експерименту з фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи;

- види та призначення демонстраційних приладів і установок, методичні і технічні вимоги до демонстрацій;

- структуру, функції та класифікацію задач з фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи, основні методи, способи та прийоми розв'язування задач різних типів;



- типи і структуру уроків з курсів фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи, основні вимоги до уроку, тенденції розвитку і вдосконалення уроку на засадах сучасних технологій навчання;

- призначення і правила експлуатації основного обладнання з фізики, хімії, біології старшої школи;

- дидактичні вимоги до методики і техніки постановки демонстраційних дослідів, фронтальних лабораторних робіт, лабораторних практикумів і експериментальних завдань;

- правила техніки безпеки під час проведення всіх видів навчального експерименту;

- систему виховної роботи в закладах освіти з провадження освітньої діяльності щодо здобуття учнями повної загальної середньої освіти на рівні профільної середньої освіти, методику проведення виховних заходів, роботу з неупорядкованими сім'ями та соціально незахищеними категоріями сімей;

- планування роботи класного керівника в старшій профільній школі, особливості формування класного колективу в старшій школі, методику вивчення класного колективу,

- систему профорієнтації зі старшокласниками, методи і форми такої роботи, сутність і прийоми педагогічної майстерності вчителя зі старшокласниками сім'ями і реалізації виховних завдань,

#### **уміти:**

- складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою на початковому або середньому ступені навчання; визначати конкретні цілі, завдання та етапи кожного уроку;

- обирати ефективні прийоми досягнення поставлених цілей на кожному етапі уроку;

- визначати типи завдань та послідовність їх виконання з урахуванням труднощів навчального матеріалу і рівнем підготовленості учнів;

- складати план і сценарій позакласного заходу з фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи;

- визначати об'єкти контролю навчальної діяльності учнів з урахуванням сформованості навичок і вмінь, добирати відповідні їм методичні прийоми;

- забезпечувати навчальну діяльність учнів відповідно до плану уроку; вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;

- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;

- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати комп'ютерні засоби навчання;

- здійснювати різноманітні прийоми активізації розумової діяльності учнів залежно від їхніх вікових особливостей;

- проводити позакласний захід з фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи за складеним планом і сценарієм;

- реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал змістового матеріалу уроку;

- формувати і розвивати на матеріалі фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» старшої профільної школи інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;

- вирішувати засобами навчання фізики, хімії та біології завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів;

- проводити спостереження та аналіз відвіданих уроків з опорою на схему або цілеспрямовані завдання та серії уроків з теоретичним обґрунтуванням різних аспектів освітньої діяльності;

- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів, студентів-практикантів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;

- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості класного керівника: аналізувати і складати план роботи класного керівника, розробляти сценарії виховних заходів для старшокласників, вивчати досвід виховної і методичної роботи закладу освіти, володіти методиками вивчення класного колективу та складати характеристику класу, виділяти прийоми педагогічної майстерності вчителя на уроці, проводити профорієнтаційні заходи з учнями старших класів, вести щоденник педагогічної практики, аналізувати протоколи методичних об'єднань учителів і класних керівників.

## 2. СТРУКТУРА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Види та обсяги, терміни проведення практик за спеціальністю 014 «Середня освіта (Природничі науки)» на другому (магістерському) рівні вищої освіти визначаються освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Природничі науки)» підготовки здобувачів вищої освіти та відображаються в навчальних планах і графіках освітнього процесу відповідної спеціальності, рівня та форми здобуття вищої освіти.

Навчальним планом підготовки магістрів за спеціальністю 014 «Середня освіта (Природничі науки)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» ОПП «Середня освіта (Природничі науки)» денної форми здобуття освіти з терміном підготовки 1 рік 10 місяців передбачено проведення двох видів практик:

Курс	Вид практики	Назва практики	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин/ Кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
1	Навчальна	Практика-тренінг "Засоби дистанційної освіти"	2	1	45/1,5	Залік
2	Виробнича	Педагогічна в школі	4	8	360/12	Диференційований залік
<b>Усього</b>					<b>405/13,5</b>	

**Примітки:**

- для навчальної практики-тренінгу "Засоби дистанційної освіти" 20 ауд. годин виділяється для кафедри інформатики та інформаційних технологій, якою розробляється і затверджується робоча програма практики, призначаються керівник і методисти практики; базою практики є ЦДПУ ім. В. Винниченка;

- для виробничої педагогічної практики у школі робоча програма практики розробляється і затверджується кафедрою природничих наук та методики їхнього навчання, якою призначаються керівник і методисти практики та здійснюється розподіл за базами практик. Бази практики закріплюються спеціальним наказом університету на підставі договору з Управлінням освіти міської ради м. Кропивницького, або за клопотаннями закладів освіти Кіровоградської області або інших областей. Пропозиції щодо цього вносяться деканами факультету та завідувачим педпрактикою ЦДПУ ім. В. Винниченка.

### **3. СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ**

2.1. Особливості організації та проведення практичної діяльності студентів під час навчальної практики-тренінгу "Засоби дистанційної освіти" представлені такими змістово-процесуальними складниками:

#### **Змістовий модуль 1. Дистанційне навчання. Законодавча база**

Тема 1. Поняття дистанційного та змішаного навчання. Чинники, які спричинили появу і розвиток сучасних форм дистанційної освіти. Поняття дистанційної освіти. З історії дистанційної освіти. Система проектування навчання. Основні етапи проектування курсів. Переваги використання «належно визначених» цілей навчання. Типові помилки при формулюванні цілей. Проектування змісту. Елементи дистанційного курсу. Структура тексту дистанційного курсу. Переваги і недоліки дистанційної форми навчання.

Тема 2. Нормативні документи щодо впровадження дистанційного навчання у заклади освіти. Положення про дистанційне навчання. Вимоги до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями.

#### **Змістовий модуль 2. Розроблення дистанційного курсу засобами хмарних та вікі-технологій**

Тема 1. Поняття про Вікі-Вікі та різні Вікі-платформи. Огляд Вікі-сайтів. Пошук інформації, обговорення статей. Служба Вікі-ЦДПУ. Облаштування вікі-сайту. Авторизація на сайті та налаштування облікового запису. Створення й оформлення власної сторінки користувача. Ознайомлення з прикладами дистанційних курсів на Вікі-ЦДПУ.

Тема 2. Хмарні технології. Ознайомлення із сервісом Google Диск, доступ до сервісу, його веб-інтерфейс. Доступ до файлів та управління ними. Завантаження файлів.

Тема 3. Створення загальної структури дистанційного курсу на вікі-сайті. Утворення нових вікі-статей. Редагування й форматування тексту статей. Утворення сторінки власного дистанційного курсу та заповнення її з використанням шаблону.

Тема 4. Налаштування загальної структури дистанційного курсу на Вікі-ЦДПУ: вставка посилання на курс у розділ «Аудиторіум», встановлення необхідної кількості модулів курсу; додавання до модулів опису тем. Утворення додаткових сторінок дистанційного курсу та системи переходів (посилань).

Тема 5. Завантаження навчальних матеріалів для дистанційного курсу в Google Диск та розміщення посилань на них на сторінці курсу у Вікі-ЦДПУ. Ілюстрування навчальних матеріалів дистанційного курсу зображеннями.

Тема 6. Координація навчального процесу. Видалення та відновлення даних на вікі-сайті. Спостереження за статтями. Сумісне створення та редагування гіпертекстів. Організація на вікі-сайті спільної робочої дошки. Обговорення статей студентів.

### **Змістовий модуль 3. Демонстрація дистанційних курсів**

Тема 1. Підготовка розроблених дистанційних курсів до демонстрації.

Тема 2. Демонстрація учасниками тренінгу розроблених дистанційних курсів.

Тема 3. Обговорення дистанційних курсів. Підведення підсумків.

### **Форми організації практичної діяльності:**

#### ***Тематика лабораторних робіт:***

1. Поняття дистанційного та змішаного навчання.
2. Поняття про Вікі-Вікі та різні Вікі-платформи.
3. Хмарні технології.
4. Створення загальної структури дистанційного курсу на вікі-сайті.
5. Налаштування загальної структури дистанційного курсу на Вікі-ЦДПУ.
6. Завантаження навчальних матеріалів для дистанційного курсу
7. Координація навчального процесу.
8. Підготовка розроблених дистанційних курсів до демонстрації
9. Демонстрація учасниками тренінгу розроблених дистанційних курсів.
10. Обговорення дистанційних курсів. Підведення підсумків.

#### ***Розроблення індивідуального завдання:***

Дистанційний навчальний курс має включити у себе матеріал, достатній для оволодіння студентом повним обсягом знань, умінь і навичок, передбачених навчальною програмою з дисципліни. Обсяг навчально-методичного матеріалу визначається кількістю годин, відведених на цю дисципліну навчальним планом. Мова навчальних матеріалів – українська. Відповідальність за грамотність несе автор.

#### ***Структура дистанційного курсу включає:***

Опис курсу: відомості про розробника курсу, викладача, що читає лекції, та викладача, що веде практичні/семінарські заняття, загальні відомості про курс рекламного характеру.

- Навчальну програму дисципліни.
- Робочу навчальну програму дисципліни.
- Зміст лекційного матеріалу.
- Інструктивно-методичні матеріали до практичних (лабораторних, семінарських) занять з критеріями оцінювання.
- Перелік завдань або інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи.

- Тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань.
- Форми і види контролю знань студентів: завдання для періодичного (модульного) контролю (вправи, в яких є однозначні відповіді і які можна перетворити в тести); екзаменаційні матеріали (білети, судження) – якщо іспит передбачено навчальним планом; пакет комплексних контрольних робіт з критеріями оцінювання, рецензією та зразком еталонної відповіді.
- Тематика курсових та дипломних робіт, якщо вони передбачені навчальним планом.

Залежно від специфіки дистанційний курс може бути укомплектований іншими елементами: робоча навчальна програма з потижневим плануванням, методичні рекомендації щодо роботи з курсом, теми дискусій і порядок їх проведення, глосарій, проектні завдання, рисунки, схеми, графіки, аудіо- і відеофайли, анімації, фотографії, відео, презентації тощо.

### **Особливості контролю та оцінювання**

До контрольних заходів належать поточний, модульний, підсумковий контроль, ліквідація академічної заборгованості, визначення рейтингу.

*Поточний контроль* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу під час проведення кожного аудиторного навчального заняття. Засоби поточного контролю – перевірка виконання лабораторних робіт та індивідуальних завдань.

*Модульний контроль.* Модульному контролю кожного підлягає навчальний матеріал кожного змістового модуля. Засоби модульного контролю – підсумковий тест та індивідуальне завдання (дистанційний курс на Вікі-ЦДПУ).

*Підсумковий контроль* (залік) – комплексне оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни у формі тесту та публічна демонстрація підготовлених дистанційних курсів.

Результат заліку (кількість балів) за практику за 100-бальною шкалою, національною шкалою, та шкалою ЄКТС заноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом керівника практики від кафедри (членів комісії).

2.2. Особливості організації та проведення практичної діяльності студента-практиканта як учителя природничих наук, фізики, хімії, біології старшої школи під час **виробничої (педагогічної практики у школі)** виявляються в таких видах практичної діяльності: організаційна робота, навчально-методична робота, науково-дослідна робота за відповідними змістовими модулями:

### **Модуль 1: Організаційний**

- Настановча конференція на природничо-географічному факультеті. Ознайомлення із змістом та завданнями в період практики. Консультації керівників практики та групових методистів.

- Ознайомлення з навчальним закладом. Ознайомлення із завданнями і основними напрямками роботи навчального закладу на сучасному етапі. Закріплення студентів за вчителями природничих наук/фізики/хімії/біології, розподіл по класах.

- Ознайомлення зі шкільною документацією, планами освітньої та виховної роботи школи. Вивчення та аналіз шкільної документації. роботи гуртків та спортивних секцій, шкільними традиціями.

- Вивчення та аналіз класної документації. Ознайомлення зі змістом та структурою класного журналу, особистих справ учнів, щоденників учнів, розкладом уроків/занять.

- Складання індивідуального плану роботи на період практики. Ознайомлення з навчальними програмами, календарними планами з природничих наук/фізики/хімії/біології, з планом виховної роботи класного керівника.

- Вивчення особового складу обраного класу, рівня успішності учня, результатів тестування щодо профорієнтації старшокласників.

- Ведення щоденника педагогічної практики. Накопичення матеріалу і його узагальнення для написання психолого-педагогічної характеристики класу (спостереження, анкетування, вивчення продуктів діяльності, співбесіди). Написання психолого-педагогічної характеристики класу.

- Підведення підсумків педагогічної практики. Оформлення звітної документації. Підсумкова конференція.

## **Модуль 2: Методичний**

- Ознайомлення з особливостями викладання фізики, хімії, біології та інтегрованих курсів «Природничі науки» за програмами старшої профільної школи у закладі освіти. Ознайомлення з наявними в кабінеті наочними посібниками, обладнанням, сучасними інформаційними засобами навчання, програмним забезпеченням.

- Ознайомлення і вивчення методичної систем роботи вчителя фізики, хімії, біології, природничих наук, науково-методичними проблемами, над якими працюють вчителі. Відвідування і аналіз різних типів уроків, форм перевірки знань учнів, методів і форм подачі матеріалу, застосування наочності і її ефективності.

- Планування та відвідування уроків учителів-предметників у закріплених класах. Аналіз відвідуваних уроків учителів-предметників у закріплених класах.

- Вивчення досвіду роботи вчителів природничих наук, фізики, хімії, біології та кращих вчителів школи. Відвідування уроків досвідчених вчителів школи. Бесіда з вчителями про досвід їхньої роботи.

- Вивчення педагогічного досвіду вчителів природничих наук/фізики/хімії/біології щодо підготовки старшокласників до зовнішнього незалежного оцінювання з фізики, хімії та біології.

- Ознайомлення з портфоліо вчителів, їхніми блогами. Відвідування засідань методичних об'єднань учителів. Ознайомлення з досвідом роботи вчителів з обдарованими учнями, підготовкою до олімпіад, конкурсів МАН.

- Ознайомлення з науково-методичною літературою з питань інноваційних технологій при викладанні природничих наук, фізики, хімії, біології. Участь у засіданнях методичних об'єднань з питань удосконалення освітньої діяльності та виховної роботи школи.

- Виконання науково-методичних та психолого-педагогічних досліджень, накопичення емпіричного матеріалу для доповідей, наукових публікацій та кваліфікаційних робіт.

- Збирання, узагальнення та систематизація практичного матеріалу для написання методичного розділу магістерської роботи студентом-практикантом. Вивчення і узагальнення науково-теоретичного матеріалу за темою магістерської роботи з теорії та методики навчання природничих наук (фізики, хімії, біології). Підготовка та виконання педагогічного експерименту за такими етапами: *констатувальний* (діагностування стану розробленості проблеми дослідження шляхом спостереження, анкетування, співбесіди з учнями та інше і узагальнення накопиченого матеріалу); *пошукувальний* (виконання завдань дослідження у контрольних і експериментальних класах шляхом упровадження та апробацію

методичних матеріалів); *формувальний* (перевірка ефективності застосування інновацій) та *завершальний* (аналіз й узагальнення результатів дослідження) етапи.

### **Модуль 3: Фаховий**

- Планування та підготовка студентів разом з методистом з фізики/хімії/біології і вчителем природничих наук/фізики/хімії/біології до проведення пробних уроків. Вивчення тематичних планів роботи вчителя природничих наук/фізики/хімії/біології в даному класі, ознайомлення з розділами шкільної програми, які вивчаються під час проходження практики, з змістом учбового матеріалу у підручнику, розробка планів-конспектів пробних уроків з природничих наук/фізики/хімії/біології.

- Проведення студентами пробних уроків. Науково-методичний аналіз проведених пробних уроків.

- Планування та підготовка студентів разом з методистом з фізики/хімії/біології і вчителем природничих наук/фізики/хімії/біології до проведення залікових уроків. Розроблення планів-конспектів залікових уроків з природничих наук/фізики/хімії/біології.

- Проведення студентами залікових уроків. Науково-методичний аналіз проведених залікових уроків з природничих наук/фізики/хімії/біології.

- Планування та підготовка студентів разом з методистом з фізики/хімії/біології і вчителем природничих наук/фізики/хімії/біології до проведення позакласного освітнього виховного заходу з природничих наук/фізики/хімії/біології. Розроблення плану-конспекта позакласного освітнього виховного заходу.

- Проведення студентами позакласного освітнього виховного заходу з природничих наук/фізики/хімії/біології. Аналіз та обговорення проведених позакласних освітніх виховних заходів.

### **Модуль 4: Виховний**

- Ознайомлення з системою виховної роботи навчального закладу. Аналіз плану виховної роботи школи.

- Ознайомлення з планом виховної роботи класного керівника. Аналіз плану виховної роботи класного керівника.

- Планування та підготовка студентів разом з методистом і класним керівником до проведення пробних класних виховних заходів. Розробка плану-конспекта пробних класних виховних заходів.

- Проведення студентами пробних класних виховних заходів. Аналіз та обговорення проведених пробних класних виховних заходів.

- Планування та підготовка студентів разом з методистом і класним керівником до проведення залікового класного виховного заходу. Розробка плану-конспекта залікового класного виховного заходу.

- Проведення студентами залікового класного виховного заходу. Аналіз та обговорення проведених залікових класних виховних заходів.

- Ознайомлення з шкільним самоврядуванням. Розроблення пропозицій щодо залучення старшокласників до виховної роботи в закладі освіти. волонтерським рухом.

- Розробка методичних рекомендацій для роботи з неупорядкованими сім'ями на основі бесід з шкільним психологом.

- Планування та підготовка матеріалів до виступу на класних батьківських зборах. Розробка плану-конспекту доповіді на класних батьківських зборах.

- Проведення класних батьківських зборів. Аналіз та обговорення проведених класних батьківських зборів.

- Планування та підготовка матеріалів з професійної орієнтації учнів.

- Проведення заходу з професійної орієнтації учнів. (Проведення профорієнтаційного заходу з презентацією «Мій факультет – моя гордість». Бесіда, екскурсія до університету, розповідь про професію вчителя).

### **Особливості контролю та оцінювання**

Розподіл студентів на практику здійснює завідувач педагогічної практики університету. Підставою для розподілу студентів на практику є доповідні керівників практики від кафедр, що подаються завідувачу педагогічної практики університету не пізніше, ніж за 10 днів до початку практики.

Студент організовує свою діяльність відповідно до вимог Статуту Університету, виконує правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, розпорядження адміністрації і керівників практики у частині здійснення завдань практики.

Не пізніше ніж за 2 тижні після закінчення практики проводять підсумкову конференцію з практики на природничо-географічному факультеті з метою аналізу і узагальнення результатів практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2-3 дні. На захист практики студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспект залікових уроків, письмовий звіт про проходження практики тощо).

### **Перелік звітної документації:**

- Звіт про проведену роботу (груповому методисту).
- Індивідуальний план роботи.
- Конспекти різних уроків з фаху (фізики – не менше 5, хімії – не менше 5, біології – не менше 5, з інтегрованого курсу «Природничі науки» – не менше 3). Конспект повинен бути затверджений методистом та мати оцінку від вчителя.
- Конспект позакласного заходу з фаху. Конспект повинен бути затверджений методистом.
- Конспект профорієнтаційного заходу з фаху. Конспект повинен бути затверджений методистом.
- Аналіз відвіданого уроку.
- Самоаналіз уроку.
- Наочні посібники або прилади, виготовлені за період практики.
- Результати виконання педагогічного експерименту згідно індивідуального завдання науково-педагогічного дослідження.



- Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи про результати проходження практики (груповому методисту).
- Журнал обліку роботи студентів-практикантів в школі (груповому методисту).

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) при комісії, яка призначається розпорядженням завідувача кафедри. Диференційована оцінка з практики враховується нарівно з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

Залік/диференційований залік за практику виставляється на підставі таких даних:

- оцінки результатів роботи, даної у відгуку керівника практики від бази практики;
- особистого спостереження керівника практики від кафедри за студентом під час практики;
- оцінки за оформлення звіту і щоденника;
- презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії з захисту звітів з практики.

Результат заліку (кількість балів) за практику за 100-бальною шкалою, національною шкалою, та шкалою ЄКТС заноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом керівника практики від кафедри (членів комісії).

У випадку невиконання обов'язків студент на підставі доповідної записки керівника практики може бути відсторонений від проходження практики або його робота може бути визнана незадовільною. У цьому випадку рішенням деканату може бути призначено повторне проходження практики без відриву від навчальних занять в університеті. Студент, який після повторного проходження практики отримав негативну оцінку (F, Fx), відраховується з університету.

Студенти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження без відриву від навчання.

Студенти, які не пройшли практику без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, наказом ректора відраховуються з Університету.

Усі матеріали педагогічної практики зберігаються на фаховій кафедрі протягом 1 року, а щоденники практики, звіти студентів-практикантів, витяги з протоколів засідань педагогічних рад закладів освіти (протоколів засідань фахових кафедр) щодо оцінювання роботи студентів, зберігаються протягом 3 років.